

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 22. marraskuuta 2019
(OR. en)

14303/19

SAN 473
SOC 757
ECOFIN 1053
COMPET 754

ILMOITUS

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto

Asia: Neuvoston 9. joulukuuta 2019 pidettävän istunnon (työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat) valmistelu
Hyvinvointitalous: investoiminen terveyteen, hyvinvointitalouden keskeiseen osatekijään – seuraavat toimet
– Periaatekeskustelu

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä puheenjohtajavaltion ilmoitus. Ilmoituksen tarkoituksena on pohjustaa neuvoston (TSTK) istunnossa 9. joulukuuta 2019 aiheesta "Hyvinvointitalous: investoiminen terveyteen, hyvinvointitalouden keskeiseen osatekijään – seuraavat toimet" käytävää periaatekeskustelua.

Hyvinvointitalous: investoiminen terveyteen, hyvinvointitalouden keskeiseen osatekijään – seuraavat toimet

Euroopan unionin neuvosto antoi 24. lokakuuta 2019 hyvinvointitaloutta koskevat päätelmät¹, joissa hyvinvointitaloutta luonnehditaan **poliittisen päätöksenteon uudeksi horisontaaliseksi toimintamalliksi ja jossa määritellään prioriteetteja ja hallintoon liittyviä kysymyksiä.**

Päätelmissä korostetaan, miten **hyvinvointitaloudessa asetetaan ihmiset ja heidän hyvinvointinsa politiikan ja päätöksenteon keskipisteeseen ja pidetään ihmisten hyvinvointia ja kestävää talouskasvua** toisiaan vahvistavina tekijöinä eikä keskenään ristiriitaisina tavoitteina. Hyvinvointitaloudessa edellytetään erityisesti monialaista yhteistyötä eri politiikanalojen, kuten terveyden, sosiaalisen suojelun, työllisyyden, sukupuolten tasa-arvon, kilpailukyvyn, ympäristön ja koulutuksen välillä.

Terveys on hyvinvoinnin keskeinen osa ja taustatekijä. Parantuneen terveydentilan myönteinen vaikutus muihin ihmisten hyvinvointia edistäviin näkökohtiin – kuten koulutustasoon ja osallistumiseen työmarkkinoille – ja mahdollisiin yhteiskunnalle koituviin säästöihin ylittää selvästi sen vaikutukset bruttokansantuotteen kasvuun. Vastaavasti terveysongelmat eivät ole ainoastaan inhimillinen haitta vaan aiheuttavat lisäksi huomattavan taakan yhteiskunnalle ja julkiselle taloudelle. Taloudellisesta näkökulmasta katsoen **terveysongelmien ehkäisy ja terveyden edistäminen** ovat tehokkaampia tapoja lisätä hyvinvointia kuin jo ilmenneiden sairauksien parantaminen.

Hyvinvointitalouden toteuttaminen perustuu siihen, että kestävä kasvu on edellytys ihmisten hyvinvoinnin parantamiselle, joka puolestaan on edellytys kestäväälle kasvulle. Tällaista politiikkaa on tuettava datavetoisella tutkimuksella ja innovoinnilla. Euroopan unionilla on välineitä, kuten Horisontti Eurooppa -ohjelma, joilla voidaan vahvistaa tietopohjaa hyvinvoinnin edistämiseksi.

---

¹ Neuvoston päätelmät hyvinvointitaloudesta, hyväksytty 24. lokakuuta 2019 (asiak. 13432/19).

Hyvinvointitalous perustuu keskeisiin eurooppalaisiin arvoihin, joita ovat muun muassa yhteisvastuullisuus, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sosiaalinen suojelu, kaikkien saatavilla oleva hoito, sukupuolten tasa-arvo, koulutuksen saatavuus ja turvalliset työolot. Ihmisarvon kunnioittamisen varmistaminen ja ihmisten hyvinvoinnin edistäminen ovat EU:n perustavoitteita, kuten Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen on kirjattu (artiklat 2 ja 3).

Neuvoston päätelmissä käsitellään useita tärkeitä aiheita, jotka liittyvät läheisesti terveyspolitiikkaan. Tässä yhteydessä puheenjohtaja haluaisi tuoda esiin erityisesti mielenterveyden, terveenä ikääntymisen sekä terveys- ja sosiaalipalvelujen digitalisaation.

Ei ole terveyttä ilman mielenterveyttä. Mielenterveys on eräs hyvinvoinnin perusedellytyksistä. Järjestelmällisiin ja tulosperusteisiin toimiin mielenterveysongelmien torjumiseksi kansallisella ja EU:n tasolla sisältyvät oppimisvaikeuksien ja mielenterveyden häiriöiden ennaltaehkäisy, varhainen havaitseminen ja hoito, parhaiden käytäntöjen toteuttaminen psykososiaalisten riskien torjumiseksi työpaikalla sekä parempi yhteistyö eri politiikanalojen välillä. Tällaisilla toimilla voidaan saada aikaan valtava myönteinen vaikutus työmarkkinoilla ja taloudessa.

Jotta hyvä mielenterveys ja hyvinvointi saavutettaisiin koko väestön osalta, pelkkä mielenterveyden häiriöiden hoitaminen ei riitä, vaan on myös tärkeää aktiivisesti edistää henkistä hyvinvointia työpaikalla, koulussa ja varhaiskasvatuksessa sekä kaikissa yhteisöissä.

Hyvä mielenterveys parantaa kaikenikäisten ihmisten elämänlaatua. Kussakin elämänvaiheessa on omat mielenterveyttä edistävät tekijänsä ja mielenterveyteen liittyvät ongelmansa. Hyvä mielenterveys ja mielenterveystaitojen kehittäminen parantavat kuitenkin kautta elämän selviytymiskykyä ja sopeutumista nopeutuvaan muutosvauhtiin työssä ja arjessa sekä työskentelymallien moninaisuuteen.

On saavutettu paljon edistystä vuodesta 1999, jolloin mielenterveys otettiin EU:n terveysohjelmaan² ensimmäistä kertaa. Huolimatta edistyksestä, joka on seurausta muun muassa Euroopan mielenterveys- ja hyvinvointisopimuksen³ täytäntöönpanosta, mielenterveydestä on tulossa eräs 2000-luvun merkittävistä terveyshaasteista sekä Euroopassa että maailmanlaajuisesti. Työelämän muutokset, jotka koskevat työn sisältöä, ihmisten työskentelytapoja sekä työnantajien ja työntekijöiden välistä suhdetta, vahvistavat tätä suuntausta ja asettavat erityisiä vaatimuksia sosiaalisille, emotionaalisille ja kognitiivisille taidoille. Näiden muutosten seurauksena organisatorisesta henkilöpääomasta on tulossa työmarkkinoilla yhä tärkeämpää, ja hyvä mielenterveys on sen perustekijöitä.

Hyvinvointitaloudesta annetuissa neuvoston päätelmissä kiinnitetään huomiota tarpeeseen edistää hyvää mielenterveyttä ja mielenterveyden häiriöiden ennaltaehkäisyä, varhaista diagnosointia, hoitoa ja stigmojen poistamista. Poliittisiin prioriteetteihin voisi kuulua mielenterveyttä edistäviä toimenpiteitä, kuten esimerkiksi diagnostiikan ja järjestelmällisempien tukiohjelmien kehittäminen, syrjimättömyyden edistäminen työssä ja koulutuksessa sekä stressin vähentäminen työpaikalla. Näillä parannettaisiin miljoonien eurooppalaisten elämää ja edistettäisiin parempia työoloja ja siten vahvistettaisiin taloutta.

Kattava ja monialainen EU:n mielenterveysstrategia auttaa ohjaamaan pitkän aikavälin politiikkaa ja toimia tutkimusnäytön ja vaikutustenarviointien pohjalta.

Terveenä ikääntymisen vuosikymmenen määrittely. Pitkäikäisyys johtuu suurelta osin Euroopan sosiaalisen mallin onnistumisesta: monet sairaudet on voitettu ja sosiaalinen suojelu on vähentänyt köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Väestön ikääntyminen on seurausta tästä onnistumisesta ja yhteydessä muihin väestörakenteen muutoksiin.

---

² Neuvoston julkilausuma mielenterveyden edistämisestä, hyväksytty 18. marraskuuta 1999, EYVL C 86, 24.3.2000, s. 1–2.

³ Euroopan mielenterveys- ja hyvinvointisopimus, 2008, https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/pact_en.pdf

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy, kansanterveystoimenpiteet, vakavien sairauksien torjunta ja terveydenhuollon kehittyminen ovat kaikki nostaneet elinajanodotetta. Aktiivisen ja terveen ikääntymisen edistäminen on ollut prioriteetti kansallisella ja Euroopan⁴ tasolla, mutta nyt sille on annettava uusi sysäys. Elinikäinen terveyden edistäminen pidentää ikää, mutta myös vähentää hoivakustannuksia.

Ikääntymistä on kiireellisesti tarkasteltava muustakin näkökulmasta kuin kansantalouden kestävyteen liittyvänä kysymyksenä. Pitkäikäisyys tarjoaa mahdollisuuksia työmarkkinoille ja taloudelle, mutta edellyttää tukitoimia, joiden avulla kaikki ihmiset voivat osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan ja työelämään. Turvalliset ja terveelliset työpaikat auttavat ihmisiä jaksamaan pidempään työelämässä ja estävät työperäisiä sairauksia, työtapaturmia ja niihin liittyviä kustannuksia.

Ikääntyminen vaikuttaa yhteiskunnan kaikkiin osa-alueisiin, kuten terveydenhuoltoon, eläkejärjestelmiin, asumiseen sekä tavara- ja palvelumarkkinoihin⁵. Väestörakenteen muutoksen johdosta toteutettavia toimia on uudistettava monilla aloilla. Yhteisenä tavoitteena on toteuttaa ikääntymispolitiikkoja, jotka mahdollistavat aktiivisen, terveen, osallistavan ja riippumattoman elämän. Puheenjohtaja katsoo, että ikääntymisen poliittisia haasteita ja mahdollisuuksia on käsiteltävä monialaisella tavalla, jossa otetaan huomioon sukupolvi- ja sukupuolikysymykset.

Ikääntyminen ei vaikuta kaikkiin sosioekonomisiin ryhmiin samalla tavalla. Puheenjohtaja katsoo, että ikääntyvän väestön eriarvoisuuden on puututtava terveysjärjestelmän ja sosiaalisten palvelujen avulla mutta myös varmistamalla riittävät tulot ja eläkkeet ja vähentämällä köyhyyttä.

Laaja joukko terveyttä määrittäviä tekijöitä vaikuttaa ihmisten kykyyn selviytyä päivittäisistä toimista läpi elämän. Toimenpiteillä on edistettävä aktiivista ja tervettä ikääntymistä ja terveysongelmien ehkäisyä, tuettava työ- ja yksityiselämän taitojen ja osaamisen elinikäistä oppimista, voimaannutettava ikäihmisiä ja edistettävä tukea tarjoavia yhteisöjä.

---

⁴ The Silver Economy. An Overview of the European Commission's Activities 2019, <https://silvereconomyforum.eu/wp-content/uploads/2019/07/Silver-Economy-Brochure.pdf>

⁵ Senioritaloutta käsitellyt korkean tason foorumi, Helsinki, 9.–10. heinäkuuta 2019, <https://silvereconomyforum.eu/>

Sosiaalista ja digitaalista innovointia on hyödynnettävä joka suhteessa, kun etsitään ratkaisuja väestörakenteen muutokseen ja varmistetaan resurssit ihmisarvoiseen elämään⁶. Lisäksi väestörakenteen muutosten tulevien vaikutusten ennakointi on keskeinen edellytys kaikkien alojen politiikkojen onnistumiselle.

Digitaaliyhteiskunta ihmisten hyvinvoinnin edistäjänä. Innovatiivisen teknologian kehittyminen ja erityisesti digitalisaatio ja tekoäly muuttavat ihmisten hyvinvoinnin edistämisen ja terveys- ja sosiaalipalvelujen tarjoamisen tapoja⁷. Se tuo mukanaan mahdollisuuksia lisätä palvelujen kustannustehokkuutta, tehokkuutta ja laatua sekä vähentää saatavuuteen ja lopputuloksiin liittyvää eriarvoisuutta. Erityisesti terveydenhoidon ammattilaisilla on oltava asianmukainen koulutus, jotta terveysala voi käyttää uusia teknologioita täysimittaisesti hyödykseen.

Digitalisaation ansiosta avautuu mittavia mahdollisuuksia päästä eteenpäin terveyden edistämässä ja terveydenhuollon haasteiden käsittelyssä. Digitaaliset tietojärjestelmät ovat keskeisessä asemassa integroidun hoidon luomisessa. Jäsenvaltiot voivat oppia toisiltaan sekä tehdä yhteistyötä luodakseen digitaalisten terveys- ja investointiohjelmien yhteentoimivan ekosysteemin Euroopan digitaalista infrastruktuuria varten⁸.

Koska teknologia kehittyy nopeasti, on tärkeää, että koko väestöllä on mahdollisuus taitojen ja osaamisen elinikäiseen hankkimiseen sekä haasteisiin vastaamiseksi että digitalisaation ja uusien työn muotojen tarjoamiin mahdollisuuksiin tarttumiseksi. Monien tutkimusten mukaan digitaalisten välineiden käyttö on riippuvainen digiosaamisesta pikemminkin kuin iästä, mutta digilukutaidon puuttuminen ikäihmisiltä ja muita heikommassa asemassa olevilta on otettava huomioon.

Ihmisten pääsy omiin terveys- ja sosiaalitietoihinsa on tärkeä osa potilaskeskeistä hoitoa. Hyvin suunnitellut digitaaliset järjestelmät on sisäänrakennettu turvalliseksi, ja niissä noudatetaan tietosuojasääntöjä ja asiaankuuluvia eettisiä normeja. Näiden periaatteiden pohjalta suunnitellut järjestelmät auttavat hyödyntämään terveys- ja sosiaalitietojen mahdollisuuksia kansanterveydessä, tutkimuksessa ja innovoinnissa.

---

⁶ Neuvoston päätelmät terveestä ja arvokkaasta ikääntymisestä, hyväksytty 30. marraskuuta 2009 (asiak. 15955/09).

⁷ Neuvoston päätelmät terveydestä digitaaliyhteiskunnassa – edistyminen terveysalan datavetoisessa innovoinnissa, hyväksytty 8. joulukuuta 2017 (asiak. 14079/17).

⁸ Sähköisten terveyspalvelujen eHealth-verkoston suuntaviivat 2019, https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/ev_20190611_co922_en.pdf

Terveystietojen rajatylittävää vaihtamista koskevan työn nopeuttamiseksi komissio on esittänyt ajatuksen eurooppalaisesta terveysdata-avaruudesta⁹ (European Health Data Space). Siinä voitaisiin hyödyntää sähköisiä lääkemääräyksiä ja potilastiedoista laadittuja yhteenvetoja varten tarkoitettua sähköisten terveyspalvelujen digitaalista palveluinfrastruktuuria, harvinaisia sairauksia sairastavien potilaiden lääkärikäyntejä eurooppalaisten osaamisverkostojen puitteissa ja uutta yhteistyötä yli miljoonan sekvensoidun genomin keräämisessä¹⁰ sekä muita tutkimusinfrastruktuureja, jotka tuovat esiin terveystietojen yhteiskäytön hyötyjä. Eurooppalaista terveysdata-avaruutta voitaisiin tukea Euroopan tason ja kansallisella lainsäädännöllä tai muilla välineillä, joilla pannaan täytäntöön tietosuojasääntöjä, tietoturvaa ja niihin liittyviä eettisiä periaatteita käytännössä, erityisesti terveys- ja sosiaalitietojen toissijaisen käytön osalta.

---

⁹ Toimeksiantokirje terveyskomissaariehdokkaalle Stella Kyriakidesille, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-stella-kyriakides_en.pdf

¹⁰ Komission tiedonanto terveys- ja hoitoalan digitaalimurroksesta (asiakirja 6451/18), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM:2018:233:FIN>

Lopuksi

Hyvinvointitalous perustuu Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteisiin sekä terveys kaikissa politiikoissa- ja yhteinen terveys -lähestymistapoihin, ja siinä tuetaan maailmanlaajuisen kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman toteuttamista ja edistetään alojen välistä yhteistyötä ja koordinoitua kansallisella ja EU:n tasolla. Äskettäisissä neuvoston päätelmissä pyritään vahvistamaan työllisyys-, sosiaali-, terveys- ja koulutuspolitiikan roolia eurooppalaisessa ohjausjaksossa.

Tätä taustaa vasten puheenjohtaja pyytää neuvostoa käymään periaatekeskustelun seuraavien kysymysten pohjalta:

1. Kun kehitetään hyvinvointitaloutta edistäviä konkreettisia toimenpiteitä, millaisilla toimilla voidaan varmistaa vahva terveystaloudellinen panos samalla kun edistetään alojen välistä vuoropuhelua EU:n tasolla?
  - a) Tarkemmin sanoen, mitä kriittisiä osatekijöitä EU:n mielenterveysstrategiaan pitäisi sisältyä, jotta sillä voitaisiin parhaiten tukea jäsenvaltioiden toimia?
  - b) Millaisia toimia väestörakenteen muutoksen yhteydessä olisi toteutettava, jotta voitaisiin edistää aktiivista ja tervettä ikääntymistä sekä ennaltaehkäisyyn ja ennakointiin perustuvia ikääntymispolitiikkoja?

2. Miten jäsenvaltiot ja komissio voisivat tulevina vuosina edetä eurooppalaisen terveysdata-avaruuden toteuttamisessa nykyisten ja uusien aloitteiden avulla, jotta terveystietoja voitaisiin hyödyntää paremmin hoidossa, kansanterveydessä ja tutkimuksessa kaikkien hyvinvoinnin edistämiseksi?